

Valtiovarainvaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista 1.) ehdotus neuvoston asetukseksi vuosia 2021—2027 koskevan monivuotisen rahoituskehysten vahvistamisesta (rahoituskehysasetus); 2.) ehdotus neuvoston päätökseksi Euroopan unionin omien varojen järjestelmästä (omien varojen päätös); 3.) ehdotus neuvoston asetukseksi Euroopan unionin omien varojen järjestelmää koskevista täytäntöönpanotoimenpiteistä (omien varojen täytäntöönpanoasetus); 4.) ehdotus neuvoston asetukseksi yhteiseen yhdistettyyn yhteisöveropohjaan, Euroopan unionin päästökauppajärjestelmään ja kierrättämättömään muovipakkausjätteeseen perustuvien omien varojen käyttöön asettamisessa noudatettavista menetelmistä ja menettelystä sekä käteisvarojen saamiseksi toteutettavista toimenpiteistä (omien varojen käyttöönasettamisasetus); 5.) ehdotus neuvoston asetukseksi arvonlisäverosta kertyvien omien varojen lopullisesta yhdenmukaisesta kantomenettelystä annetun neuvoston asetuksen (ETY, Euratom) N:o 1553/89 muuttamiseksi (ALV-omien varojen asetus) sekä; 6.) ehdotus Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission väliseksi toimielinten sopimukseksi talousarviota koskevasta kurinalaisuudesta, talousarvioyhteistyöstä ja moitteettomasta varainhoidosta (toimielinten sopimus talousarvioyhteistyöstä)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista 1.) ehdotus neuvoston asetukseksi vuosia 2021—2027 koskevan monivuotisen rahoituskehysten vahvistamisesta (rahoituskehysasetus); 2.) ehdotus neuvoston päätökseksi Euroopan unionin omien varojen järjestelmästä (omien varojen päätös); 3.) ehdotus neuvoston asetukseksi Euroopan unionin omien varojen järjestelmää koskevista täytäntöönpanotoimenpiteistä (omien varojen täytäntöönpanoasetus); 4.) ehdotus neuvoston asetukseksi yhteiseen yhdistettyyn yhteisöveropohjaan, Euroopan unionin päästökauppajärjestelmään ja kierrättämättömään muovipakkausjätteeseen perustuvien omien varojen käyttöön asettamisessa noudatettavista menetelmistä ja menettelystä sekä käteisvarojen saamiseksi toteutettavista toimenpiteistä (omien varojen käyttöönasettamisasetus); 5.) ehdotus neuvoston asetukseksi arvonlisäverosta kertyvien omien varojen lopullisesta yhdenmukaisesta kantomenettelystä annetun neuvoston asetuksen (ETY, Euratom) N:o 1553/89 muuttamiseksi (ALV-omien varojen asetus) sekä; 6.) ehdotus Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission väliseksi toimielinten sopimukseksi talousarviota koskevasta kurinalaisuudesta, talousarvioyhteistyöstä ja moitteettomasta varainhoidosta (toimielinten sopimus talousarvioyhteistyöstä) (U 45/2018 vp): Asia on saapunut valtiovarainvaliokuntaan lausunnon antamista varten jatkokirjelmästä UJ 24/2020 vp — U 45/2018 vp. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Valiokunnan lausunto VaVL 4/2020 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- budjettineuvos Seija Kivinen, valtiovarainministeriö
- budjettineuvos Panu Kukkonen, valtiovarainministeriö

Viitetiedot

Valiokunta on aiemmin antanut asiasta lausunnon VaVL 12/2018 vp ja ottanut asiaan kantaa jatkokirjelmien UJ 2/2020 vp sekä UJ 22/2020 vp yhteydessä.

VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄ

Ehdotus

Eurooppa-neuvosto (17.—21.7.2020) pääsi ratkaisuun uudesta omien varojen järjestelmästä, joka tulisi takautuvasti voimaan 1.1.2021 sen jälkeen, kun kaikki jäsenvaltiot ovat ratifioineet päätöksen omissa kansallisissa päätöksentekoeleimissään.

Kirjelmässä esitellään omien varojen järjestelmää koskevan päätösehdotuksen keskeinen sisältö verrattuna lähinnä komission toukokuussa 2020 antamaan muutettuun omien varojen päätösehdotukseen. Siinä käydään läpi nykyisen ALV-perusteisen omien varojen yksinkertaistaminen, uusi omien varojen luokka sekä maksukorjaukset (2 artikla), omien varojen enimmäismäärä (3 artikla), omien varojen enimmäismäärien poikkeuksellinen ja väliaikainen kasvattaminen (3c artikla), omien varojen kantaminen ja niiden asettaminen komission käyttöön (6 artikla) sekä käsitellään lyhyesti mahdollisia uusia omia varoja elpymisvälinettä varten otettavan lainan takaisinmaksun rahoittamiseksi (8 resitaali).

Valtioneuvoston kanta

U-jatkokirjeellä täsmennetään U-jatkokirjeessä UJ 22/2020 vp, sekä valtioneuvoston ylimääräistä Eurooppa-neuvostoa 17.—18.7.2020 annetussa muistiossa EUN 92/2020vp esitettyjä Suomen kantoja omien varojen päätöksen osalta.

Suomi voi hyväksyä neuvoston puheenjohtajan ehdotuksen neuvoston päätökseksi Euroopan unionin omien varojen järjestelmästä, joka perustuu Eurooppa-neuvostossa heinäkuussa sovittuihin linjauksiin.

Suomi voi hyväksyä ALV-perusteisen oman varan yksinkertaistamisen Eurooppa-neuvoston päätöksen mukaisena. Lisäksi Suomi voi hyväksyä kierrättämättömään muovipakkausjätteeseen perustuvan kansallisen maksuosuuden uudeksi omaksi varaksi. Kummatkin edellä mainitut uudistukset ovat Suomen kannalta taloudellisesti edullisia eikä niillä anneta unionille suoraa verotusoikeutta. Jäsenvaltioiden perinteisten omien varojen keräämisestä pidättämän kantopalkkiosuuden nosto 25 prosenttiin, omien varojen enimmäismäärät sekä eräiden jäsenvaltioiden saa-

Valiokunnan lausunto VaVL 4/2020 vp

mat BKTL-perusteisten rahoitusosuuksien bruttovähennykset ovat osa Eurooppa-neuvoston saavuttamaan sopua ja hyväksyttävissä osana kokonaisratkaisua.

Suomi pitää välttämättömänä, että jäsenvaltioiden vuotuisten enimmäisvastuiden tarkkarajaisuus määritellään omien varojen päätöksessä Eurooppa-neuvoston linjausten mukaisesti.

EU:n monivuotiseen rahoituskehykseen sovelletaan tulevalla rahoituskehyskaudella nykyisenkaltaista 2 prosentin deflaattoria, joka on Suomen neuvottelutavoitteiden mukainen. Kun elpymisväline toimeenpannaan osana rahoituskehystä, tulee deflaattori sovellettavaksi myös elpymisvälineen määrään ja rahoitukseen.

Suomella on valmius tarkastella omien varojen järjestelmän jatkokehittämistä, kuitenkin niin, etteivät muutokset suhteettomasti lisää Suomen maksutaakkaa. Päätökset EU:n rahoituksesta kuuluvat jatkossakin jäsenvaltioille.

Viimeisteltäessä omien varojen päätöstä Suomen neuvottelutavoitteita on punnittava suhteessa Eurooppa-neuvostossa heinäkuussa saavutettuun sopuun ja Suomen kokonaisuuteen.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Nyt käsiteltävänä olevassa U-jatkokirjeessä täsmennetään aiemmin (jatkokirjeessä UJ 22/2020 vp sekä valtioneuvoston muistiossa EUN 92/2020 vp) esitettyjä Suomen kantoja omien varojen päätöksen osalta. Lisäksi siinä informoidaan eduskuntaa omien varojen päätöstä koskevasta neuvottelutilanteesta heinäkuussa tehtyjen Eurooppa-neuvoston linjausten jälkeen. Kirjelmään ei näin ollen sisälly uusia, aiempiin kantoihin sisältymättömiä ehdotuksia.

Valiokunta pitää valtioneuvoston tavoin hyväksyttävänä neuvoston puheenjohtajan ehdotusta unionin omien varojen järjestelmästä, joka perustuu Eurooppa-neuvostossa heinäkuussa sovittuihin linjauksiin. Uusi omien varojen järjestelmä tulisi takautuvasti voimaan 1.1.2021 sen jälkeen, kun kaikki jäsenvaltiot ovat ratifioineet päätöksen omissa kansallisissa päätöksentekokierroksissaan.

Suomen tuleviin EU-maksuihin vaikuttavat ensisijaisesti rahoituskehysten taso, omien varojen järjestelmän rakenne sekä eri omien varojen lajien kehitys; näistä merkittävin on bruttokansantulon kasvu suhteessa muihin jäsenvaltioihin. Eurooppa-neuvoston päätösten mukaan Suomen maksut rahoituskehykseen liittyen kasvavat (vuoden 2018 hinnoin laskettuna) tulevalla rahoituskaudella 16,7 mrd. euroon, kun ne ovat kuluvalle kaudella olleet 16 mrd. euroa. Kasvua olisi siten noin 700 miljoonaa euroa eli 4 prosenttia, kun keskimäärin jäsenvaltioiden maksut kasvavat noin 10 prosenttia. Valtioneuvoston arvion mukaan Suomen hitaampi maksujen kasvu johtuu osaltaan Suomen muita jäsenvaltioita hitaammasta talouskasvusta, joka heijastuu todennäköisesti useaan omien varojen lajiin.

Kuten valtioneuvosto painottaa, jäsenvaltioiden vuotuiset enimmäisvastuut on määriteltävä tarkkarajaisesti omien varojen päätöksessä. Jatkotyön osalta valiokunta pitää myös tärkeänä, että ALV-perusteisen oman varan yksinkertaistaminen sekä uuden muoviperusteisen oman varan valmistelu ja käyttöönotto etenevät, sillä niillä voidaan vähentää Suomen kansallista maksusuutta.

Valiokunnan lausunto VaVL 4/2020 vp

Arvioiden mukaan em. muutokset vähentäisivät Suomen maksuosuutta tulevan rahoituskauden aikana yhteensä (vuoden 2018 hinnoin) 418 milj. euroa. Omien varojen kantopalkkiot puolestaan lisäävät Suomen jäsenmaksuja nettomääräisesti arviolta 62 milj. euroa, kuten myös maksukorjaukset eräille jäsenmaille (+856 milj. euroa). Maksukorjaukset ovat edelleen tuntuvia (noin 120 milj. euroa vuodessa), mutta kuitenkin selvästi pienempiä kuin nykyisellä kaudella, jolloin ne ovat olleet vuositasolla noin 200 milj. euroa; tästä suurin osa on ollut Britannian saamaa maksualennusta.

Omien varojen päätös sisältää myös komissiolle annettavan 750 mrd. euron lainanottovaltuuden, joka käytetään osin avustuksiin (390 mrd. euroa) ja osin (360 mrd. euroa) lainoihin. Lainojen maksamiseksi omien varojen enimmäismääriä kasvatetaan 0,6 prosentilla enintään vuoden 2058 loppuun saakka. Tämän lisäksi Eurooppa-neuvostossa saavutettiin ratkaisu eräistä muista uusista varoista, joilla olisi tarkoitus rahoittaa elpymisvälineen takia otettujen lainojen takaisinmaksua. Eräänä uutena omana varana mainitaan digitaalivero. Valiokunta toteaa, että Suomi ei ole muodostanut asiaan tarkempaa kantaa, ja sen jatkovalmistelu edellyttää vielä perusteellisia lisäselvityksiä. Valiokunta pitää myös keskeisenä, että päätökset EU:n rahoituksesta kuuluvat jatkossakin jäsenmaille.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Valtiovarainvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Valiokunnan lausunto VaVL 4/2020 vp

Helsingissä 29.9.2020

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Johannes Koskinen sd
varapuheenjohtaja Arto Pirttilahti kesk
jäsen Tarja Filatov sd
jäsen Sanni Grahn-Laasonen kok
jäsen Timo Heinonen kok (osittain)
jäsen Anneli Kiljunen sd
jäsen Esko Kiviranta kesk
jäsen Jari Koskela ps
jäsen Katri Kulmuni kesk
jäsen Elina Lepomäki kok
jäsen Jussi Saramo vas
jäsen Sami Savio ps
jäsen Iris Suomela vihr
jäsen Pia Viitanen sd
jäsen Ville Vähämäki ps
varajäsen Markku Eestilä kok (osittain)
varajäsen Sari Essayah kd (osittain)
varajäsen Eveliina Heinäluoma sd
varajäsen Inka Hopsu vihr
varajäsen Jukka Kopra kok (osittain)
varajäsen Merja Kyllönen vas
varajäsen Veronica Rehn-Kivi r
varajäsen Jussi Wihonen ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Hellevi Ikävalko

Valiokunnan lausunto VaVL 4/2020 vp
Eriävä mielipide 1 /ps

ERIÄVÄ MIELIPIIDE 1 /ps

Perustelut

EU:n elpymisrahastokokonaisuus (paketti) on Suomelle kallis ja tehoton ratkaisu. Kokonaisuuden poliittiset vaikutukset ja näistä poliittisista vaikutuksista myöhemmin seuraavat taloudelliset vaikutukset ovat huomattavat.

Suomelta puuttuu EU-politiikan visio

Periaatteellinen keskustelu EU:n tulevaisuudesta on meillä Suomessa käymättä, ja harvalukuiset asiantuntijoiksi mielletyt tahot eivät osaa oikein muuta ehdottaa kuin paketin hyväksymistä. Suomelta puuttuu tosiasiallisesti päätöksentekoa ohjaava visio. Näin ollen meiltä puuttuu myöskin kansallinen aloitteentekokyky EU:ta koskevista päätöksistä, ja näin ollen vain reagoimme suuria jäsenmaista tulleisiin ehdotuksiin.

Elpymispaketti vahvistaa huonoja poliittisia tapoja

Suomen jäsenyys sääntöpohjaisessa järjestelmässä, joka ei säännöistään juuri piittaa, aiheuttaa Suomen politiikan ja talouden piireille jatkuvaa ja toistuvaa tarvetta liioitella järjestelyiden hyötyjä, korostaa vaihtoehtottomuutta ja demonisoida arvostelijat. Tämä uussuomettuminen ei tee pelkästään EU-politiikastamme kunnianhimotonta ja tarkoituksetonta. Se muuttuu toimintata- vaksi, joka leviää EU-asioista myös muihin politiikan ja talouden asioihin. Paketin käsittelyssä ovat loistaneet kiire, salailu ja punnitun tiedon puute.

Tuleeko paketista pysyvä?

Kun paketti tuotiin Suomen eduskunnalle, hallitus ja valtiovarainministeri Matti Vanhanen korostivat useassa yhteydessä, että paketti on kertaluonteinen ja tilapäinen ratkaisu koronaepidemian taloushaittojen ehkäisyyn. Perussuomalaiset sanoivat jo tuolloin, että paketin pitkä voimassaoloaika ja houkutus lykätä käytettyjen varojen takaisinmaksua luovat suuren riskin, että paketista tulee pysyvä.

Suuri osa kommentaattoreista piti jo aiemmin todennäköisenä, että paketista tulee pysyvä tai että sen malli kaivetaan aina esille uusia kriisejä kohdattaessa. Nyt Euroopan keskuspankki on kehoittanut EU-maita harkitsemaan paketin muokkaamista pysyväksi, ja Saksan valtiovarainministeri luonnehti aiemmin pakettia pysyväksi ratkaisuksi, josta ei ole paluuta.

Paketin muuttuminen pysyväksi osaksi EU-kehikkoa aiheuttaa muun muassa sen, että on hyvin vaikeaa ennakoida tästä pitkällä aikavälillä Suomelle koituvia laskennallisia vastuita saati tosiasiallisia vastuita.

Valiokunnan lausunto VaVL 4/2020 vp
Eriävä mielipide 1 /ps

Hyppy tuntemattomaan sitoo seuraajatkin

Hallitus perustelee paketin perustuslaillisuutta ja hyväksymistä viittaamalla sen tarkkarajaisuuteen. Paketti on todellisuudessa omien varojen, pitkän aikataulun, mahdollisen pysyvyyden ja liittovaltioistumisen kautta kaikkea muuta paitsi tarkkarajainen. Kyseessä ei ole edes hyppy tuntemattomaan, vaan usean kommentaattorin sanoja lainaten Rubikonin ylittäminen eli tie, jolta ei ole paluuta. Luonteeltaan paketin hyväksyminen on siis demokratiaa heikentävää, ja vähintään asiaasta pitäisi käydä syvä kansalaiskeskustelu, mahdollisesti jopa kansanäänestys.

Omien varojen päätöksessä härski puliveivaus

Muoviperusteisen oman varan käyttöönotto näyttää nyt käytännössä varmalta. Samanaikaisesti keskustelu on jo käynnissä uusista omien varojen lähteistä. Digivero, finanssitransaktiovero ja hiilitulli ovat seuraavaksi vuorossa. Hallitus haluaa perustuslakivaliokunnan kannan takia pitää paketin tarkkarajaisena, sillä muuten eduskunnassamme tarvittaisiin paketin hyväksymiselle kahden kolmasosan enemmistön kannatus.

Paketin hyväksyttäminen yksinkertaisella enemmistöllä edellyttää myös omien varojen päätöksen hyväksymistä. Tämä oli varmasti myös paketin alkuperäisten suunnittelijoiden taka-ajatus.

Koko pakettihan on käytännössä hieman muutettu ja koristeltu versio Ranskan pari vuotta sitten esittelemästä euroalueen liittovaltioistamisesta, ja nyt sitä hanketta toteutetaan koronan varjolla. Hallitus ei joko ymmärrä, mitä se tekee, tai sitten hallitus ajattelee oman ohjelmansa tavoite- ja periaatekirjausten tarkoittavankin EU:n liittovaltiokehityksen syventämistä.

Aikalisä välttämätön, hylkääminen ainoa vaihtoehto

Aikalisää tarvittavalle keskustelulle ei ole mahdollista saavuttaa millään muulla tavalla kuin hylkäämällä paketti nyt tässä vaiheessa. Pakon edessä itse elpymisrahastoon osallistuminen olisi vielä hyväksyttävissä, sillä siitä niinkin huonosti osuutensa neuvotellut maa kuin Suomi voi myöhemmin irtautua maksamalla EU-budjettiin takaisin takaamansa lainan. Nyt käsittelyssä oleva omien varojen mekanismi ulottuu poliittisesti paljon syvemmälle, ja siitä ei pääse yhtä helposti eroon pelkästään maksamalla, vaan irtautuminen myöhemmin edellyttäisi aktiivista ja raskasta poliittista päätöstä.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että suuri valiokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Valiokunnan lausunto VaVL 4/2020 vp
Eriävä mielipide 1 /ps

Helsingissä 29.9.2020

Ville Vähämäki ps
Sami Savio ps
Jussi Wihonen ps
Jari Koskela ps

Valiokunnan lausunto VaVL 4/2020 vp
Eriävä mielipide 2 /kok

ERIÄVÄ MIELIPIIDE 2 /kok

Perustelut

Kokoomuksen eduskuntaryhmä suhtautuu varauksellisesti suunnitelmaan EU:n omien varojen kasvattamisesta. Suurimpina huolina kokoomuksen eduskuntaryhmällä on suomalaisten veronmaksajien kokonaisveroasteen nousu sekä uusien omien varojen suunnitteluun liittyvät riskit ja epävarmuus. Kokoomuksen eduskuntaryhmä suhtautuu varauksellisesti erityisesti tiettyihin uusiin tulolähteisiin.

EU:lla on oltava tarkka, realistinen ja kestävä suunnitelma EU:n yhteisen velan takaisin maksamiseksi. Kokoomuksen eduskuntaryhmä katsoo, että uusien tulolähteiden käyttöönottoon tarvitaan oikeudellisesti sitova aikataulu. Kokoomuksen eduskuntaryhmä ei hyväksy jäsenmaksujen kasvattamista eikä myöskään leikkauksia EU:n ohjelmiin ja hankkeisiin velan maksamiseksi. Tästä näkökulmasta komission pyrkimys kasvattaa EU:n omia varoja on perusteltu, mutta omien varojen kasvattaminen täytyy tehdä tavalla, joka ei vahingoita EU:n jäsenmaiden talouksia nostamalla maiden kokonaisveroastetta. Samalla EU:n kilpailukykyä ei voi vahingoittaa suhteettomasti verrattuna muihin merkittäviin maailmantalouksiin.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä painottaa, että elpymisrahaston on oltava kertaluonteinen. Tästä syystä vaadimme, että hallitus edistää toimia, jotka parantavat jäsenmaiden velkakestävyyttä. Tämä on ensisijaisen tärkeää, ja kokoomuksen eduskuntaryhmä onkin siksi toistuvasti peräänkuuluttanut velkajärjestelymekanismin käyttöönottoa sekä tiukkaa ehdollisuutta ja selkeitä kriteereitä elpymisrahastolle.

Suomessa on kansainvälisessä vertailussa yksi maailman korkeimpia kokonaisveroasteita. Tämä on otettava huomioon EU:n uusien omien varojen käsittelyssä. Kokoomuksen eduskuntaryhmä vaatii rehellistä keskustelua siitä, miten EU:n omien varojen luominen hoidetaan siten, ettei suomalaisten verotaakka kokonaisuudessaan kasva entisestään. Suomalaisten verotaakka ei saa kasvaa mahdollisten uusien EU-maksujen ja -verojen takia. Hallituksen on laadittava konkreettinen esitys, miten työn ja riskinoton verottamista kevennetään samassa suhteessa uusien EU-tason verojen ja maksujen kanssa niin, ettei EU:n omien varojen järjestelmään tuotavien uusien omien varojen maksurasite nosta Suomen kokonaisveroastetta.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä katsoo, että komission esittämistä EU:n uusista tulolähteistä muovivero ja päästökauppajärjestelmän laajentaminen ovat Suomelle edullisia tapoja kasvattaa EU:n omia varoja. Hiilitullimekanismi on myös kokoomuksen eduskuntaryhmän mukaan kehittämiskelpoinen esitys, sillä se estäisi epäreilun hyödyn sellaisilta tuontitavaroilta, joiden tuotannon päästöistä ei ole maksettu. Hiilitullien kautta voitaisiin myös sitouttaa EU:n ulkopuolisia kauppakumppaneita yhteisiin globaaleihin ilmastolinjauksiin.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä katsoo, etteivät EU:n laajuiset digivero ja finanssitransaktiovero ole Suomelle edullisia. Digivero voi vaikuttaa kielteisesti Suomen asemaan ja talouteen. Komissio teki jo vuonna 2018 esityksen EU-tason digiverosta. Valtiovarainministeri Orpo totesi silloin, että mikäli komission digiveroesitys hyväksyttäisiin, menettäisivät Suomi ja muut Pohjoismaat

Valiokunnan lausunto VaVL 4/2020 vp
Eriävä mielipide 2 /kok

verotuloja, mutta isot EU-maat, kuten Ranska, olisivat saamapuolella. Komission esitys perustui tuolloin ajatukseen, että digipalvelun käyttäjän sijaintivaltiolla olisi verotusoikeus. Suomi on aiemmin ollut sitä mieltä, että yritystoiminnasta tulisi maksaa veroja sieltä, missä arvo syntyy. Kokoomuksen eduskuntaryhmä ei pidä finanssitransaktioveroa tarkoituksenmukaisena tapana lisätä EU:n omia varoja. Vero voisi karkottaa pääomia EU:n ulkopuolisiin finanssikeskuksiin. Veron käyttöönottoon sisältyy huomattavia epävarmuuksia erityisesti Britannian EU-eron ja Lontoon Cityn finanssikeskuksen siirtymisen EU:n ulkopuolelle takia.

Elpymisrahaston on oltava kertaluontoinen. EU:n budjettia ei saa tulevaisuudessa rahoittaa lainarahalla. Kertaluontoisuuden varmistamiseksi on sovittava, miten uusien omien varojen järjestelmä sovitetaan yhteen jäsenmaksujärjestelmän kanssa sen jälkeen, kun lainat on maksettu loppuun. Kokoomuksen eduskuntaryhmä pitää tavoiteltavana sitä, että jäsenmaksut alenevat samassa suhteessa kuin uusien varojen kautta kertyy varoja Euroopan unionille olettaen, että sen tehtävät säilyvät nykyisen kaltaisina. Kokoomuksen eduskuntaryhmä katsoo, että hallituksen tulisi tarkasti selvittää, miten mahdolliset uudet omat varat vaikuttaisivat Suomen verokertymiin.

Lopuksi Kokoomuksen eduskuntaryhmä edellyttää, että hallitus edistää velkajärjestelymekanismin käyttöönottoa EU-tasolla. Se kannustaisi jäsenmaita alentamaan velkatasojaan, jotta EU:ssa voidaan keskittyä niihin asioihin, jotka aidosti tuottavat lisäarvoa. EU-tason ratkaisujen tulee kannustaa jäsenmaita rakenteellisiin uudistuksiin ja kilpailukyvyyn lisäämiseen. Oikeusvaltioperiaatetta ei voida nähdä erillisenä kokonaisuutena, vaan sen noudattaminen tulisi olla ehtona EU-rahoituksen saamiselle. Eurooppa-neuvostossa neuvotellun tukipaketin yhdistäminen oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamiseen on liian laveasti muotoiltu. Kokoomuksen eduskuntaryhmä edellyttää täsmällisemmät päätökset, että oikeusvaltioperiaatteen toteutumista voidaan tosiasiallisesti ja kaikissa tilanteissa valvoa tehokkaasti. EU:n rahoitusratkaisujen ja erityisesti Suomen osuuden niissä tulee olla yhteensovittavissa Suomen eduskunnan ja perustuslakivaliokunnan määrittelemiін raameihin.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että suuri valiokunta ottaa edellä olevan huomioon Suomen neuvottelutavoitteina.

Helsingissä 29.9.2020

Timo Heinonen kok
Sanni Grahn-Laasonen kok
Elina Lepomäki kok
Markku Eestilä kok
Jukka Kopra kok

Valiokunnan lausunto VaVL 4/2020 vp
Eriävä mielipide 3 /kd

ERIÄVÄ MIELIPIIDE 3 /kd

Perustelut

Komission ehdotuksessa unionin omien varojen päätökseksi ehdotetaan omien varojen määrää korotettavaksi maksusitoumusten ja maksujen osalta ja sitä että komissio voisi lainata unionin budjetti katteena 750 miljardia euroa rahoitusmarkkinoilta koronakriisiin liittyvien, EU:n budjetista vuoteen 2024 mennessä tehtävien toimien rahoittamiseksi. Lainat merkittäisiin unionin käytötarkoitukseen sidotuksi ulkoiseksi tuloksi. Vuoden 2058 loppuun saakka unionin omien varojen päätöksen mukaisia enimmäismääriä korotettaisiin vuodesta 2021 lukien 0,6 prosenttiyksiköllä, jolloin omien varojen määrät olisivat 2,06 % ja unionin 2,0 %.

Kun EU:n rahoituskehyksen mukaisten maksusitoumusten ja menojen määrän oletettaisiin olevan tätä pienempi, toimii tämä väljyys ensisijaisena vakuutena unionin lainanotolle. Tosiasiallisesti ei kuitenkaan voi tietää, minkälaisille ratkaisuille monivuotinen rahoituskehys vuoden 2028 jälkeen rakentuu tai minkälaisia omia varoja siihen sisältyy sekä minkälaisia maksuvähennyksiä jäsenvaltioilla tuolloin on.

Elpymisrahastoa varten annettava 750 mrd:n lainanottovaltuus johtaa omien varojen järjestelmän muuttamiseen tavalla, jossa lopullisen menoerän tarkka arvioiminen on vaikeaa, koska lainan takaisinmaksuaika ulottuu vuoteen 2058 saakka eikä unionin rahoituskustannuksia tuona aikana voida tarkasti ennakoida. Myös nämä vastuut ovat osa Suomen kokonaisvastuita, jotka tulisi huomioida ja pystyä määrittämään tarkkarajaisesti perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla (PeVL 11/2020 vp, PeVL 12/2020 vp, PeVL 16/2020 vp).

Elpymisrahastoon liittyvät velvoitteet tulevat lisänä Suomen aikaisempiin, jo sovittuihin veloitteisiin. Valiokunta on korostanut, kuinka ”kokonaisarvio kasvavista vastuista viime kädessä vaikuttaa siihen, voidaanko koronakriisiin liittyviä järjestelyitä pitää perustuslain mukaisina. Perustuslakivaliokunta on lisäksi edellyttänyt, että käsiteltäessä EU-jäsenyyteen liittyviä ehdotuksia valtioneuvoston selvityksissä arvioidaan taloudellisia vastuita ja riskejä kumulatiivisesti, huomioiden myös jo päätetyt ja lähiaikoina ennakoitavat, päätettäväksi tulevat asiat” (PeVL 11/2020 vp, PeVL 12/2020 vp). Tämän arvioiminen ei ole kyseisen esityksen mukaan tarkkarajaisesti mahdollista.

Elpymisvälineeseen liittyvä järjestely sitoo eduskuntaa tämän päättäessä valtion talousarviosta vuoteen 2058 saakka, joten kysymys on pitkäaikaisesta budjettivallan rajoituksesta, jonka vaikutuksia on vaikea määritellä tarkalleen.

Lisäksi omien varojen päätökseen lisättäisiin 6 artiklaan uusi 4 kohta, jonka mukaan unionin jäsenvaltiot vastaavat siitä, että unioni voi täyttää lainanotosta johtuvat velvoitteensa. Jos EU:n talousarvion määrärahat eivät riittäisi kattamaan lainanotosta johtuvien velvoitteiden hoitamista, olisi jäsenvaltioiden asetettava tätä varten tarvittavat varat komission käyttöön. Jäsenvaltiot ovat siis viime kädessä vastuussa unionin sitoumusten kattamisesta. Suomen valtion vastuun tarkka yläraja — mukaan lukien ylitakausten kattaminen — tulee määritellä laissa (PeVL 5/2011 vp). Vaikka enimmäisvastuut voitaisiin vuositason rajata, on epäselvää, kuinka pitkälle ajalle vas-

Valiokunnan lausunto VaVL 4/2020 vp
Eriävä mielipide 3 /kd

tuut voivat venyä vastuiden maturiteettia kasvattamalla. On lisäksi epäselvää, edellyttävätkö nämä lisävastuut Suomen suostumusta ja onko eduskunnalla mahdollisuus osallistua näihin väis-tyvän takaajan vastuusitoumuksia koskeviin päätöksiin (PeVL 22/2011 vp, PeVL 12/2018 vp).

Toteutuessaan ehdotukset muuttaisivat unionia sen toimintaa koskevien keskeisten periaatteiden osalta. Unioni ryhtyisi rahoittamaan toimintaansa velaksi, ja sen velkataakka kasvaisi lyhyessä ajassa tasolle, jonka hoitaminen olisi unionin nykyisen tulorakenteen puitteissa vaikeaa tai mah-dotonta. Samalla se ottaisi vastuulleen turvata — ja sen jatkossa odotettaisiin turvaavan — hei-koopien jäsenvaltioidensa taloudellisen kestävyuden kriiseissä. Vastuun järjestelmästä kantaisi- vat viime kädessä jäsenvaltiot yhteisesti.

Kyseessä ei myöskään ole ”unionin sisäisen toiminnan tavanomaisena pidettävä kehittäminen”, jota on yleensä pidetty merkityksettömänä perustuslain toimivallan siirtymisen kannalta. Uusien omien varojen käyttöönnotossa on tosiasiaassa kyse suoran verotusoikeuden avaamisesta EU:lle.

Kysymyksessä — omien uusien varojen järjestelmän muuttamisessa esitetyllä tavalla — ei ole ai-noastaan tilanne, jota Suomessa ei voitu perussopimuksia ratifioidessa ennakoida. Kysymys on tilanteesta, jota jopa EU:n omat toimielimet (neuvosto ja komissio) ovat viime aikoihin asti pitä-neet oikeudellisesti mahdottomana.

Kysymys unionin toiminnan rahoittamisesta on periaatteellinen. Kun uusi tulkinta on kerran hy-väksytty, sen soveltaminen on jatkossa helpompaa. Vuoteen 2058 mennessä unioni kokee monta uutta talouskriisiä. On epärealistista laskea senkaltaisen ajattelun varaan, että piikkiä voisi jatkos- sa kasvattaa vain Suomen suostumuksella. Jos suostumuksen epääminen on jo nyt poliittisesti vaikeaa, se on käytännössä mahdotonta siinä vaiheessa, kun piikki on kerran avattu.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitän,

että suuri valiokunta ei hyväksy omien varojen järjestelmän muuttamista, joka sisältää suoran verotusoikeuden avaamisen EU:lle, eikä siihen sisältyvää lainanottovaltuutta 750 mrd:lle eurolle yhteisvastuullisesti perustettavaa elpymisrahastoa varten ja pitää moni-vuotisen rahoituskehyksen ja kriisitoimenpiteet erillään ja ei siksi hyväksy kyseistä menet- telyä.

Helsingissä 29.9.2020

Sari Essayah kd